

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Anny Markovej a členiek senátu JUDr. Dariny Ličkovej a JUDr. Júlie Horskej v právnej veci žalobcu: **Dr. B. S.**, bytom I.X., Z., Švajčiarsko (adresa na doručovanie: J. S., P.X., B.), zastúpený advokátom JUDr. Ing. A. S., T.X., B., proti žalovanému: **S.i.d.**, O.X., B., IČO: X., zastúpenému JUDr. A. T., Z.X., B., **o určenie neplatnosti uznesenia členskej schôdze družstva**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 22 Cb 134/06, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 12.septembra 2007, č.k.4 Cob 101/07-292, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 12.septembra 2007, č.k. 101/07-292 **z r u š u j e** a vec sa **v r a c i a** tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e:

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 27.marca 2007, č.k. 22 Cb 134/06-105 vyhovel žalobe a určil, že uznesenie členskej schôdze S. D. č. 41, konanej 24.8.2006, ktorým bolo zamietnuté odvolanie proti vylúčeniu a potvrdenie vylúčenia žalobcu z družstva je neplatné. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 10 000 Sk náhrady trov konania.

Rozhodnutie odôvodnil tým, že uznesenie č. 41 členskej schôdze konanej 24.8.2006 je v rozpore so zákonom v zmysle § 265 Obchod. zák., v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku a v rozpore s čl. 28 ods. 2 Stanov. Uverejnenie oznámenia v periodiku H.n. je v rozpore s článkom 41 ods. 2 Stanov, podľa ktorého družstvo doručuje písomnosti členom poštou. V danom prípade treba neúčast' na troch členských schôdzach, za ktorú neúčast' bol žalobca vylúčený, považovať za ospravedlniteľnú, pretože nedostal písomnú pozvánku s programom na tieto schôdze a o forme oznámenia konania členských schôdzí cestou H.n. sa nemal ako dozvedieť, pretože pokiaľ bola právna forma akciovej spoločnosti, doručovanie predvolania na valné zhromaždenie bolo písomnou formou. Navyše žalobca býva vo Švajčiarsku a H.n. sú pre neho nedostupné.

Ďalej súd dospel k záveru, že od členov družstva nie je možné dôvodne požadovať pravidelné odoberanie a čítanie H.n., aby sa takouto formou dozvedeli o termínoch konania členských schôdzí. Zásadu "princíp aktívnej účasti členov na riadení družstva" spolu so sankciou v článku 18 – vylúčenie člena družstva ak sa trikrát po sebe nezúčastní členskej schôdze malo družstvo podľa názoru súdu stanoviť s objektívnymi podmienkami, a to písomné predvolávanie členov na členské schôdze s programom schôdzí a s doručovaním na poslednú adresu, uvedenú v zozname členov družstva. Ak by sa člen nedostavil bez ospravedlnenia na členskú schôdzu, bolo by vhodné dať mu výstrahu alebo upozornenie, že pre ďalšiu neúčast' na členskej schôdzi, bude z družstva vylúčený, takýto postup považoval súd za primeraný. Poukázal na skutočnosť, že predmetné členské schôdze sa konali v neprimerane krátkom čase po sebe (9.6.2006, 19.7.2006 a 24.6.2006), za túto dobu žalobca nemal možnosť sa dozvedieť o tom, akým spôsobom sa členské schôdze zvolávajú a že nedostane písomnú pozvánku, a že si má termíny schôdzí zisťovať cez inzeráty, uverejnené v H.n..

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací zmenil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa rozsudkom z 12.septembra 2007 tak, že žalobu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 19 836 Sk náhrady trov konania.

V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že členstvo v družstva zaniká podľa článku 15 písm. c/ okrem iného aj vylúčením. Podľa článku 18 ods. 1 písm. a/ stanov člen môže byť vylúčený, ak opätovne a napriek výstrahe porušuje členské povinnosti. Článok 22 vymenúva členské práva a následne článok 23 hovorí o členských povinnostiach. Ak člen družstva tieto členské povinnosti, ktoré sú v článku 23 stanov presne a taxatívne vymedzené porušuje, môže byť vylúčený, ak tieto povinnosti opätovne a napriek výstrahe porušuje. V týchto prípadoch

sa predchádzajúca výstraha vyžaduje, pričom článok 18 bod 1 písm. a/ je v zhode s ustanovením § 231 ods. 3 prvá časť vety, kde sa hovorí, že člen môže byť vylúčený, ak opätovne a napriek výstraha porušuje členské povinnosti. Podľa článku 18 ods.1 písm. b/ platných stanov, člen môže byť vylúčený ak sa trikrát po sebe bez ospravedlnenia nezúčastnil členskej schôdze, pričom za dostatočné ospravedlnenie sa pokladá len ospravedlnenie, opierajúce sa o závažné dôvody. V danom prípade výstraha nebola nutná a odvolací súd túto námietku zo strany súdu prvého stupňa považoval za neopodstatnenú. Za obdobie od 15. 2. 2006, keď došlo k zmene právnej formy a k zmene stanov, do konania členskej schôdze družstva 9. 6. 2006 si žalobca mal možnosť zistiť obsah stanov družstva, a to priamo na zhromaždení žalovaného 15.2.2006, keď bol písomne na toto zhromaždenie pozvaný a tiež svojou aktívnou činnosťou si mal možnosť zabezpečiť obsah stanov tak, aby sa aktívne zúčastňoval na živote a dianí v súvislosti s riadením družstva. Ak žalovaný, ktorý považoval neúčast na členskej schôdzi za iný dôležitý dôvod, pre ktorý môže byť člen družstva vylúčený, nejde o rozpor so zákonom tak ako to má na mysli ust. § 265 Obchodného zákonníka, to je za rozpor so zásadami poctivého obchodného styku. Žalobca mohol byť vylúčený z družstva za neúčast na členskej schôdzi trikrát po sebe, ktorú dostatočne neospravedlnil v zmysle článku 18 ods. 1 písm. b/ stanov. Aj keď žalobca dlhodobo žije a pracuje v zahraničí ustanovenia stanov odvolací súd nepovažoval za rozpor s dobrými mravmi a prípustnosť zvoleného spôsobu zvolávania členskej schôdze práve v danom prípade považoval za vhodný uverejniť oznámenie o členskej schôdzi v periodiku s celoštátnou pôsobnosťou, ktorý uverejňuje burzové správy. Žalobca mal možnosť dostať sa k takémuto periodiku aj v zahraničí z doteraz dostupných informačných prostriedkov a napríklad aj priamo dopytom u žalovaného. Je toho názoru, že práve pre málo aktívny prístup členov družstva došlo v krátkom časovom období k opätovnému a následnému zvolávaniu členských schôdzi lebo riadna členská schôdza nebola uznášaniaschopná z dôvodu nízkej účasti členov družstva. Z uvedených dôvodov postup žalovaného odvolací súd považoval za postup zákonný v súlade so stanovami družstva, preto rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil a žalobu zamietol.

Proti tomuto rozhodnutiu podal v zákonom stanovenej lehote žalobca dovolanie. Žiadal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania zdôvodnil s poukazom na § 238 ods. 1 OSP. Je toho názoru, že konanie žalovaného, ako aj konanie jeho majoritného člena napĺňa skutkovú podstatu zneužívania práv spoločníka – väčšinou hlasov podľa § 56a ods. 1 Obchodného zákonníka ako aj

zrejmeho znevýhodňovania minoritných členov družstva zneužívajúcim spôsobom podľa § 56a ods. 2 Obchodného zákonníka. Dané ustanovenie je podľa jeho názoru nutné dôsledne aplikovať aj pri použití legálnych nástrojov, ktoré vo svojej vzájomnej kombinácii, intenzite a spôsobe použitia smerujú k cieľu, ktorým je spravidla dosiahnutie určitého benefitu pre porušovateľa na úkor minoritných spoločníkov. Takýmto cieľom je i vylúčenie minoritných členov družstva podľa možnosti v čo najväčšom rozsahu ešte predtým, ako v prípade žalovaného budú rozpustené rezervy v družstve, v dôsledku čoho nebude nutné vyplatiť vylúčeným členom podiel na zisku, ktorý sa rozdelí už len medzi pár zostávajúcich členov. Pokiaľ zmena podoby akcii, resp. zmena právnej formy z akciovej spoločnosti na družstvo bola jednorazovou legálnou operáciou a bývalí akcionári mali možnosť si prevziať listinné akcie, ďalšie postupy žalovaného už mali jednoznačne za cieľ zbaviť sa i posledných minoritných členov, ktorí nekonali v zhode s majoritným členom – spoločnosťou P. Pri niekoľko desiatok zostávajúcich členov z pôvodných cca 13 000 členov žalovaný si zvolil taktiku trvalého a nepretržitého tlaku a ukladania takých povinností a takým spôsobom, kedy ich porušenie zo strany minoritných členov bolo len otázkou času. Pri tomto postupe podľa názoru dovolateľa došlo k prekročeniu hranice medzi legálnym postupom a naplneniu skutkovej podstaty zneužívania väčšiny a znevýhodňovania ostatných členov. Žalovaný si vytvoril určitý fiktívny cieľ, ktorým mala byť „aktívna účasť“ členov v skutočnosti však ide o ekonomický nezmysel. Na aktívnu účasť členov nebol totiž daný jediný dôvod. Aktívna účasť členov vôbec nezvyšovala efektívnosť riadenia družstva a neprinášala ani ekonomické benefity, ako napríklad zníženie nákladov, zvýšenie príjmov a podobne. Možno konštatovať, že účasť minoritných členov bola hospodársky zanedbateľná. Pri celkovom počte hlasov minoritných členov, nedosahujúcich v súčte ani 1% z celkového počtu hlasov, je možnosť minoritných členov ovplyvniť rozhodovanie členskej schôdze čistou fikciou. Argument o nutnosti aktívnej účasti členov z hľadiska dosahovania kvóra pre uznášaniaschopnosť členskej schôdze tak isto neobstojí, pretože je tu pre takýto prípad mechanizmus náhradnej schôdze, kde sa kvórum, dané pre prvú schôdzu, nevyžaduje. Dovolateľ ďalej uviedol, že odvolací súd sa nevysporiadal s dôkazom, ktorým je zápisnica z členskej schôdze, konanej 21.5.2007, v čase po vydaní prvostupňového rozhodnutia, z ktorej je zrejme, že majoritný člen družstva navrhol zmenu stanov i zmenu práve čl. 18 ods. 1 písm. b/, o vylúčení člena pre jeho neúčasť tak, že došlo k zásadnému zníženiu dôvodov, pre ktoré je možné ospravedlniť neúčasť na schôdzi. Ďalej došlo k zmene stanov v tom zmysle, že došlo k skráteniu doby zverejnenia oznamu o konaní schôdze z 15 dní

na 7 dní pred konaním samotnej schôdze. Takýto postup je možné vo svetle všetkých okolností hodnotiť ako zneužitie postavenia väčšiny hlasov majoritného člena, jednoznačné znevýhodnenie minoritných členov a teda zakázaný. Pochybenie odvolacieho súdu vidí aj v tom, že sa zaoberal len otázkou, či vzhľadom na pobyt dovolateľa v zahraničí bola forma oznámenia termínu schôdze dostatočná alebo nie. Zásadnou právne významnou otázkou je však posúdenie dôvodov neúčasti, uvádzaných žalobcom a či ich možno považovať za závažné dôvody. V čase konania inkriminovaných členských schôdzí ho k trvalému bydlisku v Z., Švajčiarsko, viazali nielen pracovné záväzky, ale aj jeho pokročilý vek a trvalo nepriaznivý zdravotný stav, ktorý mu neumožňuje časté cestovanie a vyžaduje si pravidelný monitoring zo strany ošetrojúcich lekárov. Odvolací súd sa nezaoberal ani otázkou, či účasť na členskej schôdzi je možné považovať za povinnosť člena. Poukázal na článok 22 písm. e/ stanov, ktorý výslovne uvádza, že člen družstva má právo zúčastňovať sa zasadnutí členských schôdzí. Neúčasť alebo účasť člena na členskej schôdzi je základným právom výkonu práva člena, a preto podľa jeho názoru trojnásobná neúčasť nemôže byť „iným dôležitým dôvodom“ predpokladaným v ust. § 231 ods.3 Obchodného zákonníka.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie žalobcu zamietnuť.

Uviedol, že medzi základné princípy fungovania družstva patrí: dobrovoľné a otvorené členstvo, demokratická kontrola zo strany členov, ekonomická účasť členov, zásada samosprávy družstva, autonómia a nezávislosť družstva, spolupráca družstva, záujem o komunitu, spoluzodpovednosť za dianie v družstve a vzájomná podpora členov družstva pri dosahovaní spoločných cieľov. Zo všetkých týchto princíпов, ktoré sa viažu na člena družstva vyplýva, že člen družstva sa aktívne zúčastňuje na činnosti družstva a že jeho účasť je jednou zo základných čít každého družstva. Zakotvenie uvedenej možnosti vylúčenia člena z družstva je plne odôvodnené a logické, keďže jedinou naozaj významnou príležitosťou na prejavenie aktívneho prístupu členov k riadeniu žalovaného vzhľadom na princípy jeho fungovania je práve účasť na členskej schôdzi. Ďalej uviedol, že žalobca poznal alebo mal poznať stanovy žalovaného a na ich základe si mal zariadiť všetky záležitosti tak, aby s prihliadnutím na svoj trvalý pobyt v zahraničí bol vždy a včas informovaný o konaní členskej schôdze. Člen môže byť vylúčený nielen v prípade porušenia členských povinností, ale aj z iných dôvodov, resp. skutočností, ktoré sú pre družstva dôležité. Odvolací súd posúdil všetky otázky, ktoré vzhľadom na predmet sporu posúdiť mal. Čo sa týka poklesu počtu členov družstva, ten súvisí s predmetom sporu len čiastočne a v kontexte tohto konania bol odvolací súdom vyhodnotený komplexne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací /§10a ods.1 OSP/ po zistení, že dovolanie podal včas účastník a dovolanie je prípustné podľa § 238 ods.1 OSP dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

Predmetom dovolacieho konania je vyhlásenie rozhodnutia členskej schôdze S. D., B. z 24.augusta 2006, o vylúčení člena-žalobcu, za neplatné.

Odvolačí súd postup žalovaného pri vylúčení žalobcu z družstva vyhodnotil opačne ako súd prvého stupňa, dospel k záveru, že konanie žalobcu nie je v rozpore so zákonom a so zásadami poctivého obchodného styku ako aj so stanovami družstva. Dovolací súd sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, že postupom žalovaného pri zvolávaní členských schôdzí nebol žalobca znevýhodnený. Účinná ochrana práv a oprávnených záujmov členov družstva vyžaduje nielen vyváženú kombináciu povinností členov navzájom, ale aj vyváženú kombináciu povinnosti družstva voči jej jednotlivým členom. Táto požiadavka sa premietla do ustanovenia § 56a Obchodného zákonníka, ktoré v odseku 2 zakazuje akékoľvek konanie, ktoré by zneužívajúcim spôsobom znevýhodňovalo ktoréhokoľvek spoločníka (člena). Toto ustanovenie zabezpečuje individuálnu ochranu práv spoločníka, resp. člena družstva. Je potrebné prisvedčiť dovolateľovi, že Obchodný zákonník rieši akcieschopnosť družstva pre prípad nemožnosti dosiahnutia väčšinovej účasti členov družstva inštitútom náhradnej členskej schôdze (§ 239 ods. 3). Nebol preto daný dôvod, aby si žalovaný aktívnu účasť členov družstva účasťou na členskej schôdzi vynucoval sankciou najtvrdšou, zánikom členstva v družstva jeho vylúčením. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že tak v obchodných spoločnostiach ako aj v družstve, valné zhromaždenie a členská schôdza vyjadrujú predovšetkým vôľu tých spoločníkov resp. členov, ktorí majú v spoločnosti resp. družstve dostatočný počet hlasov, aby rozhodli bez ohľadu na vôľu ostatných spoločníkov. Preto sa javí postup žalovaného podľa článku 18 ods.1 stanov vo vzťahu k žalobcovi, ktorého podiel na hlasovacích právach bol zanedbateľný, za znevýhodňovanie minoritného člena.

Ďalej je potrebné uviesť, že zánik členstva fyzickej osoby v družstve upravuje Obchodný zákonník v ustanoveniach § 227 ods. 3, § 229, § 231 a v § 232 s tým, že pripúšťa podrobnejšiu úpravu zániku v stanovách družstva. Dovolací súd v danej veci zaujal právny názor, že zákonom určené právo člena družstva a v danom prípade aj stanovami družstva (článok 22 písm. e/), zúčastňovať sa členských schôdzí a na nich hlasovať, nemôžu ani stanovy družstva zmeniť na povinnosť, nesplnenie ktorej je dôvodom na vylúčenie člena z družstva.

Rovnako nemožno spravodlivo od členov družstva požadovať pravidelné odoberanie a čítanie H.n., aby sa len takouto formou dozvedeli o termínoch konania členských schôdzí, ak navyše článok 41 ods. 2 stanov družstva umožňuje doručovanie písomnosti členom, teda aj doručovanie písomných pozvánok s programom schôdze, a to tým skôr, ak člen družstva trvalo žije v zahraničí a má zhoršený prístup k slovenskej tlači.

Neušla pozornosti dovolacieho súdu ani okolnosť, na ktorú poukázal aj súd prvého stupňa vo svojom rozhodnutí, že žalobca bol vylúčený z družstva za neúčast' na členských schôdzach, ktoré sa konali v neprimerane krátkych intervaloch, a to 9.júna 2006, 28.júna 2006 19.júla 2006 a 24.augusta 2006 už členská schôdza zamietla jeho odvolanie proti vylúčeniu. Vzhľadom na to, že žalovaný má trvalý pobyt vo Švajčiarsku, je prinajmenšom neprimerané požadovať od neho pod sankciou vylúčenia z družstva, zúčastňovať sa členských schôdzí dvakrát do mesiaca.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podľa § 243b ods.1, 2 OSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Právny názor dovolacieho súdu je pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods.1 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.

V Bratislave 10.júla 2008

JUDr. Anna Marková, v.r.
predsedníčka senátu